

Alle monumenten op een rij

Bij ruim zeventig monumenten staan dit jaar de deuren en hekken voor u open. Er zijn twee wandelroutes uitgezet langs binnenstedelijke monumenten. Monumenten buiten de binnenstad met een relatie met de universiteit worden apart beschreven. Tot slot volgen de overige opengestelde panden in Utrecht en in Leidsche

Rijn (Vleuten-De Meern-Haarzuilens). De monumenten zijn open van 10.00 tot 17.00 uur, tenzij anders vermeld.

In de routebeschrijvingen zijn bij sommige objecten de volgende symbolen opgenomen:

- * relatie met het universitaire thema
- ☛ nieuw in 2009
- ✳ let hier op een activiteit die op Open Monumentendag zal plaats vinden

I. De noordelijke wandelroute

De wandeling start op het Domplein. Hier is in 1634 de universiteit begonnen met de Illustre School, vanaf 1636 Academie. In de aula van het huidige Academiegebouw (zie nummer 27) werd het eerste onderricht gegeven en in de kruisgang (Pandhof) naast de Domkerk verpoosden de studenten. Het poortje aan het Domplein staat zelfs op de plaats van de vroegere hoofdentree.

U steekt door de Pandhof naar Achter de Dom

* ☛1. Achter de Dom 7, Facultyclub
In 1867 huurde de universiteit dit voormalige Politiehuis als Academiegebouw voor vooral representatieve activiteiten. Tegenwoordig huist de Faculty Club van de universiteit in dit monumentale pand. Het was in de middeleeuwen een claustraal huis van het Domkapittel, waarvan de balklagen en muurschilderingen nog aanwezig zijn. Boven één van de schouwen is een 16de-eeuwse muurschildering aanwezig. De andere schouw is 17de-eeuws, evenals de lambriseringen.

Aan Achter de Dom zijn nog twee panden te bezichtigen: als u een stukje naar links gaat

2. Achter de Dom 14, Architectuurcentrum Aorta

In dit van oorsprong middeleeuws pand was van 1868 tot 1924 het hoofdkantoor gevestigd. De grote ruimte beneden heeft nog de 19de-eeuwse gietijzeren kolommen.

Na 1924 hebben verschillende gebruikers het pand benut, waaronder het Museum van Speelklok tot Pierement (1971-1984). Sinds 1996 is het Utrechtse architectuurcentrum hier gevestigd.

Vanuit Aorta gaat u linksaf

* ☛3. Achter de Dom 20, Universiteit
Het huidige uiterlijk is 17de-eeuws, maar van oorsprong bevond zich hier een 14de-eeuws claustraal huis behorende bij de immunitet van de Dom. In het interieur bevinden zich 19de-eeuwse elementen zoals de rondgebogen deur en het stucplafond in Empirerijl in de hoge voorkamer.

Aan het einde van Achter de Dom slaat u linksaf, Pausdam en vervolgens Achter Sint Pieter in

*4. Achter Sint Pieter 200, Universiteit

Dit voornamelijk burgermanshuis werd rond 1650 gebouwd op de plek van een claustraal huis van St.Pieter. Het interieur stamt hoofdzakelijk uit de 2e helft van de 18e eeuw en het begin van de 19de eeuw (lambriseringen, plafonds, schouwen etc.). In 1914 is het pand aangepast (o.a. uitbreiding aan de achterzijde) als onderdeel van het provinciehuis (bij Paushuizen).
*rondleidingen

Uit het pand loopt u terug en dan links

5. Kromme Nieuwegracht 49, Paushuizen

In 1517 gaf kardinaal Adriaan Florisz. Boeijens opdracht tot de bouw van dit huis in laatgotische stijl. In 1522 werd Adriaan tot paus gekozen. Helaas overleed deze Adrianus VI al in 1523 in Rome en heeft hij zijn huis nooit gezien. In 1633 is het deel

met de poort en de brug bijgebouwd. *tentoonstelling provinciale kaarten, monumenten, historische objecten.

*6. Kromme Nieuwegracht 80, Universiteit

Dit uit 1686 stammende huis is in 1935 door Sybold van Ravensteyn verbouwd tot kantoorpand voor Tiel Utrecht Verzekeringen. Het resultaat is een bijzonder interieur, zichtbaar aan de zuilen en de lambriseringen in de vergaderzaal ('tweede directiekamer') op de eerste verdieping. De zwerige vormen, zoals ook bij de monumentale trap, zijn karakteristiek voor Van Ravensteyn. De koperen fietsklem bij de entree binnen was bestemd voor het rijwiel van de president van de verzekeringsmij.

Uit het pand naar rechts. U volgt de Kromme Nieuwegracht met de bocht mee, met aan uw rechterhand

* ☛7. Kromme Nieuwegracht 54, Collegium Studiosorum Veritas

Sinds 1934 huist de studentenvereniging Veritas in een voormalig herenhuis van rond 1700, 'Eigen Huis' genoemd. Veritas werd in 1889 opgericht als katholiek leesgezelschap, maar vanaf 1906 kreeg het meer het predikaat gezelligheidsvereniging (en mochten ook dames lid worden). Het huis bezit een 18de-eeuwse bordes-trap. Oorspronkelijk liep de tuin tot aan de Nobeldwarsstraat, maar deze is in de 20ste eeuw volgebouwd. Aanvankelijk met extra zalen, vanaf 2002 met een geluidsdichte discobunker.

Kromme Nieuwegracht vervolgen, eerste zijstraat rechts (Muntstraat), aan het einde naar rechts (Nobelstraat) en voor de Schouwburg naar links (let u bij het oversteken op het verkeer op de busbaan!)

* ☛8. Lucasbolwerk 8, Unitas Studiosorum Rheno-Traiectina

Sinds 1919 huisvest de studentenvereniging Unitas (opgericht 1911) in deze sociëteit (verenigingsgebouw), Symposion. De oorspronkelijke prachtige Senaatskamer (bestuurskamer) is een bezichtiging waard. Het pand is samen met nummer 7 in 1873 gebouwd als dubbelhuis in neorenaissance stijl. In het interieur zijn nog oorspronkelijke details uit die tijd aanwezig, ondanks een ingrijpende verbouwing in 1964. Het raam naast de deur (1936) beeldt 6 faculteiten uit.
*muziekoptredens, zie elders in de krant

Uit het pand gaat u naar links, aan het einde van het Lucasbolwerk naar links de Wittevrouwenstraat in

* ☛9. Wittevrouwenstraat 7-11, Universiteitsbibliotheek

Een primeur: in het voormalige paleis van Lodewijk Napoleon is sinds kort de verbouwde Universiteitsbibliotheek open voor publiek. Koning Lodewijk Napoleon koos in 1807 Utrecht als zijn residentie. Voor zijn paleis kocht hij een aantal panden, o.a. aan de Drift, en liet de 'grande galerie' en hofkapel nieuw bouwen. Onder leiding van J.D. Zocher sr. was zijn paleis snel gereed, hij woonde er echter maar een paar maanden. De balzaal werd in 1817 verbouwd tot bibliotheek voor de universiteit. Vanaf 1960 was de grande galerie alleen nog maar in gebruik als boekenopslag. Met de recente verbouwing zijn de galerie en de voormalige kapel

weer onderdeel van de bibliotheek. *rondleidingen en informatie op papier

Voor de route vervolgt u de Wittevrouwenstraat, bij de gracht naar rechts

*10. Plomporetengracht 9, Stichting Studentenhuisvesting Utrecht (SSH)

Het rechterdeel van dit pand is gebouwd als herenhuis in 1819 maar is in 1860 naar links uitgebreid en van een nieuwe voorgevel voorzien naar een ontwerp van S.A. Van Lunteren. Met name op de eerste verdieping zijn vroeg-en midden-19de eeuwse interieurs aanwezig. De inrichting van de prachtige bibliotheek met neorenaissancebetimmering stamt uit 1910. Het pand is eigendom geweest van de universiteit en heeft o.a. het Zoölogisch Instituut gehuisvest. In 2007 is het pand verbouwd tot kantoor voor de SSH.
*alleen bezoek bibliotheek mogelijk

U loopt weer terug, steekt de Wittevrouwenstraat over naar de Drift

*11. Drift 23, Universiteit

De kern van dit huis wordt gevormd door een claustraal huis van de immunitet van St.Jan. In 1541 werd het pand samengevoegd met Drift 23 maar in 1668 weer gesplitst. De ingangspartij met erker is 18de eeuw. In de 19de eeuw werd het huis grondig verbouwd waarbij alleen de voorvleugel bleef staan maar met toevoeging van een bouwlaag. De woning was georganiseerd rond een binnenplaats, die bij de laatste verbouwing weer duidelijk herkenbaar is gemaakt. In de achtervleugel bevinden zich twee kamers met bijzondere lambriseringen en schilderijen uit de tweede helft van de 19de eeuw.

*12. Drift 21, Universiteit

Achter de sobere voorgevel van dit oorspronkelijk middeleeuws huis verbergt zich een majestueuze hal met zuilengalerij en een fraai glas-in-lood plafond met Art Nouveaumotieven. Het huis heeft prachtige versierde vertrekken in diverse neostijlen. De interieurs zijn in 1907 gerealiseerd naar ontwerp van P.J. Houtzagers. Hiervoor werden zeer moderne materialen en technieken toegepast: een van de eerste projecten in Utrecht met gewapend beton, centrale verwarming met vloerroosters zichtbaar in de hal en 'privaten met spoelinrichting'. Vanaf 1929 was hier het Geografisch Instituut gevestigd, vanaf 1970 Instituut voor Muziekwetenschap.
*rondleidingen om 12.00, 13.00, 14.00 en 15.00 uur
*muziekoptredens, zie elders in de krant

*13. Drift 17/15, Universiteit

Het linkerpand dateert uit de 16e eeuw, waaraan in de 17de eeuw een rechtervleugel (nr. 15) en koetshuis (aan de Keizerstraat) werden toegevoegd. De gevel is in 1900 gereconstrueerd door architect P.J. Houtzagers met toevoeging van allerlei neo-elementen. In het interieur is bestaand en nieuw gecombineerd. De Art Nouveaual is samen met zijn leerling Gerrit Rietveld ontworpen. Vanaf 1962 is het pand in gebruik geweest als Instituut voor Franse taal- en letterkunde en onderwijsinstituut Vreemde Talen. Drift 15 is recent verbouwd, waarbij in het nieuwe trappenhuis de achtergevel van het claustrale huis zichtbaar is gemaakt en in de hal een beschilderde balk. De fraaie

tuinkamer is een bezoek waard!
*rondleidingen om 11.30, 12.30, 13.30 en 14.30 uur

Uit het pand gaat u recht door het bruggetje over met direct rechts

*14. Janskerkhof 13/13a, Universiteit

In het huis uit 1648 is nog veel behouden gebleven van het 18de-eeuwse interieur, zoals het trappenhuis en de stijlkamers met Lodewijk XV-stijlelementen, o.a. damasten behang en plafondschilderingen. Ook moet u binnen niet vergeten te kijken naar de putti boven de deuren! Onder het huis bevinden zich 17de-eeuwse kelders met kruisgewelven.
*rondleidingen om 12.00, 13.00, 14.00 en 15.00 uur

Uit het pand naar rechts, eerste straat rechts

*15. Boothstraat 6, Universiteit

Het gebouw is samengesteld uit 14de- tot en met 17de-eeuwse bouwdelen. Van oorsprong was het een claustraal huis van St.Jan, door de aanleg van de Boothstraat in 1658 is de rechterzijgevel voorgevel geworden. Inwendig is ondermeer een 17de-eeuws trappenhuis nog aanwezig en een waterput in de kelder. In 1658 kocht arts en burgemeester Cornelis Booth het pand. Hij was tevens de eerste bibliothecaris van de net opgerichte Academie met bibliotheek in de Janskerk. Dichtershrifver, predikant en hoogleraar Nicolaas Beets bewoonde het huis van 1854 tot 1903. Vanaf 1962 is het pand in gebruik bij de universiteit, o.a. als Mathematisch Instituut en voor de Rechtenfaculteit.
*rondleidingen om 11.30, 12.30, 13.30 en 14.30 uur

Terug naar het Janskerkhof, u steekt het plein (met de bloemenmarkt) over naar

*16. Janskerkhof 26, Janskerk met librje

Met de bouw van de Janskerk is begonnen in de 11de eeuw. Na de orkaan van 1674 is het westkoor met torens vervangen door een 17de-eeuwse voorgevel. Te zien zijn o.a. een 13de-eeuws beschilderd houten tongewelf en een kapittelkamer met 18de-eeuws goudleerbehang. Het koor dateert uit 1550, de kleine aanbouw aan de oostzijde herbergde de eerste librje (bibliotheek) van de universiteit (te bezoeken met een gids van Kerken Kijken). Ook het koor is tot 1821 gebruikt als

universiteitsbibliotheek.

*gidsen Kerken Kijken aanwezig

U steekt de busbaan over. Aan de overzijde ziet u het beeld en reliëf van F.C. Donders (1818-1889), een van de beroemdste professoren van de Utrechtse universiteit (Oogheekunde en Fysiologie). Rechts van het beeld

*17. Janskerkhof 3, Universiteit

Dit 13de-eeuwse Minrebroederklooster (Franciscanen) werd na de Reformatie zetel van de Staten van Utrecht. In 1643 werden de poort aan het Janskerkhof en de achterpoort aan 't Hoogt toegevoegd. Sinds 1816 heeft het pand een rijke universitaire geschiedenis: anatomie, zoölogie, fysieke antropologie, natuurkunde, geologie en mineralogie werden hier onderwezen. Sinds 1974, na het vertrek van de exacte wetenschappen naar de Uithof, is het bestuursgebouw geweest, nu is de Faculteit Recht, Economie, Bestuur en Organisatie hier gevestigd.
*rondleidingen om 12.00, 13.00, 14.00 en 15.00 uur

Uit het pand naar rechts, langs het beeld van Donders, bij het beeld van St. Willibrord te paard recht door (evenwijdig aan de busbaan)

* ☛18. Janskerkhof 12, Universiteit
Dit grote statige hoekpand is omstreeks 1640 gebouwd. De Régenge-ingangspartij stamt uit 1725 met de bijbehorende hal met stucwerk en grilles. Bijzondere interieurelementen als schouwen en betimmeringen in Lodewijk XV-stijl bevinden zich voornamelijk op de begane grond. Het voormalige koetshuis (1627) staat aan het Jansdam, verbonden door een stalgebouw uit 1931.
*rondleidingen om 11.30, 12.30, 13.30 en 14.30 uur

Rechtsaf en weer rechts de Drift op, rechtsaf Jansdam, oversteken Korte Jansstraat, naar de Minrebroederstraat

19. Minrebroederstraat 21, St. Willibrordkerk

Op de plek van deze kerk stond in de 17de eeuw een logement, later feestzaal en kazerne en vanaf 1835 katholiek weeshuis. In 1876 werd gestart met de bouw van de Willibrordkerk, naar een neogotisch ontwerp van architect A. Tepe. Het interieur is rijk beschilderd in de traditie van het St. Bernulphusgilde. In 2005 werd de jarenlange restauratie afgerond.

Janskerkhof 13/13A